

**Konkurs przedmiotowy z języka polskiego
dla uczniów szkół podstawowych
16 marca 2019 r. – zawody III stopnia (województwie)**

Informacje dla ucznia

- W teście znajdziesz różne typy zadań. Zaznacz w dowolny, ale czytelny sposób każdą wybraną odpowiedź. Jeśli się pomylisz, błąd otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.
- Rozwiązania pozostałych zadań zapisz starannie w wyznaczonych miejscach.
- Czas pracy z testem wynosi 90 minut.

Powodzenia!

Tekst I.

Dla pierwszych czytelników *Pana Tadeusza* – z wyjątkiem bardzo nielicznych – poemat ten epopeją nie był. Zbyt daleko odbiegał od kryteriów wydedukowanych z arcydzieł epoki starożytnej; zupełny brak świata mitów, w których w antycznych eposach wiązały się ziemskie dzieje, brak wybitnego bohatera na miarę Achillesa i Hektora. (...)

Obeznany z polską i europejską literaturą wczesny czytelnik Mickiewicza mógł dostrzec gatunkowe zbieżności z wieloma znanymi mu utworami. Szerokie tło obyczajowe, fikcyjność głównych postaci wmieszanych w wypadki historyczne, zamiłowanie w przedstawianiu wiernych dawnemu sposobowi życia oryginałów, traktowanych z życzliwym humorem, wreszcie technika powieściowa: tajemniczy opiekun, kierujący losami głównego bohatera, stopniowe odsłanianie tajemnicy – wszystko to było wówczas dzięki powieściom Waltera Scotta znane czytającej publiczności.

Miejscem szczęśliwym, a zarazem centrum polszczyzny w *Panu Tadeuszu* jest zamożny folwark szlachecki – Soplicowo. Jego siła atrakcyjna tkwi nie tyle w sukcesach rolniczych, choć Sędzia prezentowany jest jako dobry gospodarz, lecz na umiejętnym, harmonijnym spleceniu wielu sfer życia w stabilny wzorzec polskości. W porządku wartości zwróconym ku temu, co trwałe, rolnictwo odgrywa rolę szczególną, jest bowiem ostoją owej niezmienności. Łączy ono byt ludzki z rytmem natury, z powtarzalnym kalendarzem czterech pór roku, i tym samym zmniejsza nacisk historii, która nawet gdy nie jest gwałtowna i krwawa, wnosi rytm zmienności, właściwy czasowi linearnemu, nie cyklicznemu. Wrażenie, że czas historyczny i duch przemian nie mają wpływu na Soplicowo, osiąga Mickiewicz w poemacie wieloma sposobami, m.in. dzięki bardzo wyeksponowanej organizacji życia społeczności soplicowskiej, poddanej rygorom obyczaju, tradycji i opartej na nich etykietce. Etykieta, operując własnym systemem znaków, w pełni zrozumiałym jedynie w obrębie określonej społeczności, kieruje zachowaniem ludzi. Muszą zatem istnieć jej strażnicy i biegli interpretatorzy.

Tajemnica swoistego piękna *Pana Tadeusza* leży w jego niepospolitej zwyczajności. Sprawy potoczne, doznania powszednie, wypadki i przedmioty proste pokazane tam zostały sposobem niby zwykłym, a jakimś nowym, szczególnym, urzekającym świeżością ujęcia głównego: jedyne, najcelniejszego. Przedziwne sceny grzybobrania czy też spędzania z pola bydła przed burzą zakorzenione są w codzienności zdarzeń określonego miejsca i czasu, ale sposób ich ukazania jest rzeczywiście osobliwy. Poeta uprzystępnił swój arcypoemat pojętności i uczuciowości masy narodowej, upodobił niejako do pieśni gminnej, przekazywanej z pokolenia na pokolenie.

Oprac. na podstawie: M. Dernałowicz, *Adam Mickiewicz*, Wydawnictwo Interpress, Warszawa 1969.

A. Witkowska, *Literatura romantyzmu*, PWN, Warszawa 1989.

S. Pigoń, *Zawsze o Nim*, Wydawnictwo Literackie, Warszawa 1960.

1. Na podstawie Tekstu I., a w przypadku epepei – wiedzy własnej, uzupełnij poniższą tabelę, podając po dwie cechy każdego gatunku. (0-2)

epos antyczny	powieść walterscottowska	epepeja

2. W Tekście I. jest mowa o tradycji i obyczajach przedstawionych w *Panu Tadeuszu*. Wykorzystując znajomość lektury, sformułuj dwa argumenty potwierdzające opinię, że jej bohaterowie przestrzegają etykiety. (0-2)

.....

.....

.....

.....

3. Zinterpretuj znaczenie wyrażenia z Tekstu I.: *niepospolita zwyczajność*. (0-1)

.....

.....

4. Kim był *tajemniczy opiekun kierujący losami głównego bohatera* w utworze *Pan Tadeusz*? Podaj imię i nazwisko tej postaci. (0-1)

.....

5. Jakimi częściami mowy są wyrazy podkreślone w poniższym fragmencie? (0-1)

W porządku wartości zwróconym ku temu, co trwale, rolnictwo odgrywa rolę szczególną (...).

.....

6. Poniższe zdanie pojedyncze przekształć w wypowiedzenie złożone. (0-1)

Obeznany z polską i europejską literaturą wczesny czytelnik Mickiewicza mógł dostrzec gatunkowe zbieżności z wieloma znanymi mu utworami.

.....

.....

Tekst II.

Już też i słońce wschodzi, krwawo się czerwieni,
Brzegiem tępym, jak gdyby odartym z promieni,
Na wpół widne, na poły w czerni chmur się chowa,
Jak rozżarzona w węglach kowalskich podkowa.
Wiatr wzmagał się i pędził obłoki ze wschodu,
Gęste i poszarpane jako bryły lodu;
Każdy obłok w przelocie deszczem zimnym prószy,
Z tyłu za nim wiatr leci i deszcz znowu suszy,
Za wiatrem znowu obłok nadbiega wilgotny;
I tak dzień na przemiany był chłodny i słotny.

A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Księga IX, w. 76-85.

7. Uzupełnij luki informacjami dotyczącymi Tekstu II. (0-2)

We fragmencie pojawia się – *obłok nadbiega*. Jest to odmiana środka stylistycznego zwanego

Wschodzące słońce porównano do

ze względu na O rytmie tekstu decydują:

..... oraz

8. W Tekście I. nie występują: (0-1)

- A. metafory.
- B. przerzutnie.
- C. porównania.
- D. epitety.

9. Napisz, kto w *Panu Tadeuszu* wypowiada monologi na temat: (0-1)

grzeczności –

mody –

łowiectwa –

10. Połącz nazwy tytułów (godności) z ich objaśnieniami, wpisując do tabeli właściwe litery. Jedno objaśnienie nie zostanie wykorzystane. (0-1)

1. podkomorzy	A. osoba zbierająca datki
2. asesor	B. urzędnik ziemski dawniej opiekujący się kuchnią
3. stolnik	C. urzędnik towarzyszący sędziemu lub marszałkowi sejmiku
4. kwestarz	D. urzędnik ziemski rozstrzygający spory graniczne
	E. osoba zarządzająca kluczem majątków ziemskich

1.	
2.	
3.	
4.	

11. Wyjaśnij występujące w utworze pojęcia. (0-3)

zaścianek –

.....

zajazd –

.....

sernica –

.....

12. Podaj dwa różne znaczenia słowa *matecznik*. (0-2)

.....

.....

13. Które z poniższych stwierdzeń są zgodne z treścią lektury? Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe. (0-2)

Tytoń przechowywany w tabakierze należącej do księdza Robaka pochodził z Częstochowy.	P	F
W Świątyni dumania spotkali się: Telimena, Hrabia i Tadeusz.	P	F
Podkomorzanka była żoną Podkomorzego.	P	F
Utwór kończy wesele Tadeusza i Zosi.	P	F

14. Napisz rozprawkę, w której rozważysz, czy zwyczajność może być niepospolita. Odwołaj się do *Pana Tadeusza* oraz wybranych utworów literackich. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 słów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

A series of horizontal dotted lines for writing, arranged in approximately 20 rows across the page.

